

DOI 10.32782/city-development.2024.3-1

УДК 005.35:330.341.1]:336.71

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Верховод Ірина Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана;
Київський столичний університет імені Бориса Гринченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9176-2574>

Нерод Антон Геннадійович

здобувач другого рівня вищої освіти
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

Анотація. У статті розглянуто ролі корпоративної соціальної відповідальності як ключового фактору сталого розвитку держави. Проаналізовано сучасні тенденції впровадження корпоративної соціальної відповідальності у банківському секторі України. Досліджено плив КСВ на соціальну стабільність, економічну прозорість та екологічну відповідальність. Виявлено перешкоди і виклики на шляху впровадження КСВ у державні та бізнес-структури України. Аналіз показав, що процес впровадження КСВ в Україні стикається з низкою перешкод, таких як відсутність чіткої нормативно-правової бази, недостатня державна підтримка та низька обізнаність керівників компаній про переваги КСВ. Бракує стимулюючих інструментів, які б заохочували компанії до інвестування в екологічні та соціальні проекти. Наведено рекомендації щодо покращення впровадження корпоративної соціальної відповідальності як стратегії для досягнення сталого розвитку держави.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, сталий розвиток, банківський сектор, бізнес-стратегії.

Актуальність проблеми. У сучасних умовах глобалізації економічні та соціальні процеси набувають нових масштабів, і інтеграція принципів соціальної відповідальності стає необхідною умовою для забезпечення сталого розвитку. Особливу роль у цьому відіграють банківські установи, які не лише забезпечують економічну стабільність, але й впливають на соціальні процеси, керуючи фінансовими потоками та інвестиціями. Соціальна відповідальність банківських установ дозволяє зменшити ризики, підвищити рівень довіри з боку клієнтів і партнерів, а також сприяє зміцненню їхньої репутації на міжнародній арені. Проте, в Україні впровадження корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у банківському секторі все ще залишається на недостатньому рівні. Багато банків стикаються з викликами, пов'язаними з відсутністю прозорості, недостатнім дотриманням міжнародних стандартів та невизначеністю в екологічних питаннях. Це обмежує їхню здатність ефективно функціонувати у глобальному середовищі та знижує їхню конкурентоспро-

можність. Тому проблема полягає в необхідності інтеграції принципів соціальної відповідальності в діяльність українських банків, що дозволить їм підвищити ефективність, зменшити ризики та сприяти сталому розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Соціальна відповідальність дедалі частіше розглядається як вирішальний фактор сталого розвитку не лише окремих компаній, але й держав у цілому. Багато наукових досліджень підтверджують, що корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) сприяє створенню сприятливих умов для сталого розвитку через поліпшення соціального та екологічного клімату в суспільстві. Це стосується як бізнесу, так і державних установ, оскільки їхні дії значно впливають на розвиток національної економіки та соціальної сфери. Одним із ключових напрямків досліджень є вивчення ролі міжнародних стандартів, таких як ISO 26000 [1], які забезпечують компаніям рамки для відповідального ведення діяльності. Впровадження таких стандартів дозволяє країнам створювати інклюзивніші

умови для розвитку, де економічне зростання підтримується соціальними та екологічними ініціативами. У багатьох країнах впровадження КСВ показало, що дотримання соціальних норм призводить до зростання довіри до державних і приватних інститутів, що є основою для стабільного розвитку.

В українському контексті, однак, КСВ ще не набула достатнього поширення. Дослідження, що стосуються питань КСВ, були розглянуті такими науковцями, як Герасименко О. О., Кицак Т. Г., Колот А. М., Лопушняк Г. С., Маршавін Ю. М. та інші [2–4]. Практичні аспекти реалізації корпоративної соціальної відповідальності досліджуються в працях Богуславської С. І, Боднар О. А., Гдаля І. О., Кравченко Ю. О., Салюк С. В., Шиманської О. П. [5].

Основними перешкодами залишаються слабка нормативна база та відсутність мотиваційних механізмів для бізнесу. Це стримує розвиток КСВ як інструменту для сталого розвитку держави. Тому подальші дослідження та практичні кроки мають бути спрямовані на розвиток нормативно-правового середовища, яке сприятиме поширенню соціально відповідальної поведінки як серед бізнесу, так і серед державних та громадських організацій.

Метою дослідження є вивчення ролі корпоративної соціальної відповідальності як ключового фактора сталого розвитку держави.

Результати дослідження. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) відіграє значну роль у забезпеченні сталого розвитку держави, оскільки вона сприяє прозорості бізнесу, підвищує соціальну стабільність та стимулює екологічну відповідальність. Особливу роль у цьому процесі відіграє банківський сектор, який є важливим елементом економічної системи. Впровадження принципів КСВ у банківські установи створює умови для покращення їхньої репутації, збільшення довіри з боку клієнтів і партнерів, а також забезпечує стабільне довготривале функціонування.

Світові банки, такі як HSBC, Citigroup та Deutsche Bank, активно інтегрують принципи соціальної відповідальності у свою діяльність, впроваджуючи стратегії сталого розвитку, які враховують екологічні та соціальні аспекти. Наприклад, багато банківських установ переходять на екологічно чисті технології та підтримують проекти, спрямовані на збереження природних ресурсів. Водночас КСВ допомагає банкам мінімізувати репутаційні ризики, пов'язані з недотриманням міжнародних стандартів прозорості та соціальної відповідальності.

В Україні процес впровадження КСВ в банківський сектор розпочався пізніше і поки залишається на початкових етапах. Проте кількість

банків, що активно впроваджують соціальні ініціативи, зростає. Вітчизняні установи, такі як ПриватБанк та Ощадбанк, починають розробляти програми, спрямовані на екологічну безпеку та підтримку місцевих громад. Однак, для повноцінної інтеграції КСВ необхідно розробити чіткі механізми мотивації та регулювання з боку держави.

Корпоративна соціальна відповідальність позитивно впливає на різні аспекти сталого розвитку держави, включаючи соціальну стабільність, економічну прозорість та екологічну відповідальність. Одним із ключових чинників є соціальна стабільність, яку забезпечують соціальні ініціативи компаній та банків, спрямовані на покращення умов життя населення. Наприклад, ПриватБанк реалізує програму підтримки малого бізнесу «5–7–9», яка надає пільгові кредити підприємцям і сприяє розвитку економічної активності в місцевих громадах [6]. Така підтримка створює нові робочі місця та покращує фінансову стабільність у регіонах, що є важливим елементом соціальної відповідальності банку.

Економічна прозорість є ще одним важливим елементом КСВ. Відповідно до принципів прозорості, визначених стандартом ISO 26000, компанії зобов'язані публікувати нефінансові звіти, що дає можливість відстежувати їхній вплив на економіку та суспільство. Наприклад, Ощадбанк активно впроваджує принципи ESG (екологічне, соціальне та корпоративне управління) у свою діяльність, що сприяє формуванню довіри з боку міжнародних партнерів та інвесторів, а також підвищенню відповідальності перед суспільством [7]. Це допомагає банку виконувати важливу роль у відбудові України та створенні прозорого бізнес-середовища.

Щодо екологічної відповідальності, варто зазначити, що банки активно підтримують проекти, спрямовані на збереження природних ресурсів та впровадження екологічно чистих технологій. Наприклад, Райффайзен Банк підтримує енергонезалежність бізнесу через фінансування проектів, що передбачають впровадження енергозберігаючих технологій та альтернативної енергетики [8].

ПриватБанк 20 липня 2024 року запуснув кредитну програму «Джерела Енергії» для українців, які планують встановити сонячні та вітрові електростанції. Оформити пільговий кредит можуть фізичні особи-клієнти ПриватБанку. Держава повністю компенсує відсоткову ставку, тобто банківський кредит є безвідсотковим. Кредит надається на купівлю та встановлення сонячних чи вітрових гібридних систем енергопостачання потужністю до 10 кВт для власного житлового будинку або котеджу

загальною площею не більше 250 квадратних метрів.

Ці ініціативи не лише зменшують вплив на довкілля, але й підвищують конкурентоспроможність банків на міжнародному рівні, залучаючи екологічно свідомих інвесторів та клієнтів.

Попри зростаючу увагу до корпоративної соціальної відповідальності в Україні, її впровадження стикається з низкою суттєвих перешкод, які ускладнюють повноцінну інтеграцію цього інструменту у діяльність бізнесу та державних установ. Однією з головних проблем є недостатня нормативно-правова база. В Україні поки що немає чітких законодавчих вимог щодо обов'язкової звітності з КСВ, що гальмує процес її впровадження на національному рівні.

В Україні КСВ банківських установ допоки знаходиться на стадії становлення, оскільки її запровадження вимагає ділової досконалості та цільової збалансованості. Після закінчення війни ефективна діяльність банків буде неможливою без системного впровадження основних принципів КСВ та включення останньої у бізнес-стратегії, що, у підсумку, сприятиме збільшенню результативності діяльності, залученню інвесторів, розширенню клієнтської бази [5].

Ще однією значною перешкодою є низька обізнаність керівників компаній та банків щодо переваг КСВ. Багато підприємств і досі розглядають КСВ як додаткове фінансове навантаження. Однак міжнародні дослідження доводять, що КСВ має позитивний вплив на довгострокову фінансову стабільність підприємств та покращує їхню конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Окрім того, важливою проблемою є відсутність державної підтримки та стимулів для бізнесу. Впровадження КСВ часто залежить від наявності мотиваційних механізмів, таких як податкові пільги або державні програми підтримки.

В країнах ЄС держави активно підтримують впровадження екологічних та соціальних проєктів за допомогою податкових пільг і стимулів, що сприяє досягненню цілей сталого розвитку. Наприклад, ініціативи, пов'язані з енергоефективністю, отримують підтримку у вигляді податкових пільг, грантів і фінансування, що дозволяє підприємствам інвестувати в «зелені» технології та соціальні проєкти. Це є частиною загальної політики Європейської комісії, спрямованої на зниження викидів вуглецю на 55% до 2030 року і досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року [13]. Водночас, в Україні ці механізми ще не є широко поширеними. Хоча окремі стимули для великих інвестиційних проєктів вже існують, податкові пільги для підтримки сталого розвитку та екологічних ініціатив не мають такого масштабного застосу-

вання, як в ЄС. Це створює значні виклики для українських компаній, які хочуть брати участь у глобальних екологічних ініціативах, але не отримують достатньої державної підтримки, як це роблять їхні колеги в Європейському Союзі.

Нарешті, значним викликом залишається недостатня інтеграція екологічних аспектів у корпоративну діяльність. Хоча світові тенденції зосереджуються на переході до «зелених» технологій, українські компанії все ще стикаються з високими витратами на впровадження екологічно відповідальних проєктів. Державна підтримка у цій сфері залишається обмеженою, що заважає Україні рухатися у напрямку сталого розвитку. Отже, без належної законодавчої бази, державної підтримки та освітніх ініціатив для керівників бізнесу, Україна може втратити можливість використовувати КСВ як потужний інструмент для забезпечення сталого розвитку держави.

Для успішної інтеграції корпоративної соціальної відповідальності в економічні та соціальні процеси України необхідно здійснити кілька ключових заходів (табл. 1).

Ці рекомендації базуються на аналізі успішних практик впровадження КСВ у Європейському Союзі та можуть бути адаптовані до українського контексту для стимулювання сталого розвитку держави. Важливим аспектом є державна підтримка у вигляді законодавчих ініціатив та створення сприятливого інвестиційного клімату для компаній, які активно інтегрують КСВ у свою діяльність.

Висновки. Корпоративна соціальна відповідальність є ключовим інструментом для забезпечення сталого розвитку держави, що підтверджується багатьма міжнародними дослідженнями та практиками. Впровадження КСВ сприяє підвищенню соціальної стабільності, економічної прозорості та екологічної відповідальності. Для України інтеграція принципів КСВ стає не просто важливою, а необхідною умовою для подальшого економічного розвитку та відбудови після війни. Проте, аналіз показує, що процес впровадження КСВ в Україні стикається з низкою перешкод, таких як відсутність чіткої нормативно-правової бази, недостатня державна підтримка та низька обізнаність керівників компаній про переваги КСВ. Окрім того, бракує стимулюючих інструментів, які б заохочували компанії до інвестування в екологічні та соціальні проєкти.

З метою подолання цих викликів рекомендується розробити обов'язкові законодавчі норми для звітності з КСВ, впровадити податкові пільги та грантові програми для підтримки екологічних ініціатив, а також підвищити рівень обізнаності керівників через освітні програми.

Таблиця 1 – Рекомендації щодо покращення впровадження КСВ в Україні

Рекомендація	Опис
Розробка нормативно-правової бази	Впровадження обов'язкової звітності з КСВ для великих і середніх підприємств (включаючи банки). Це сприятиме підвищенню прозорості та відповідальності компаній перед суспільством. Такі механізми вже ефективно працюють у ЄС, де підприємства мають зобов'язання звітувати про свою екологічну та соціальну діяльність.
Розробка фіскальних стимулів	Створення податкових пільг, грантів та кредитних програм для підприємств, що інвестують у «зелені» технології та соціальні проекти. Подібні стимули широко застосовуються у країнах ЄС, сприяючи зниженню викидів і підвищенню конкурентоспроможності компаній.
Підвищення рівня освіченості керівників	Організація освітніх заходів, тренінгів та форумів для керівників підприємств (включаючи банки) з метою сприяння кращому розумінню довгострокових переваг КСВ та її інтеграції в бізнес-стратегії. Освіта в цій сфері є ключовим елементом для зміни підходів до корпоративної відповідальності.
Формування публічно-приватних партнерств	Спільні ініціативи між бізнесом, державними органами та міжнародними організаціями дозволяють створити платформу для обміну досвідом і ресурсами, що сприятиме ефективнішому впровадженню КСВ. Такі партнерства вже показали свою ефективність у розвинутих країнах.

Джерело: побудовано автором за даними [1; 9; 10]

Важливо також розвивати партнерства між державою, приватним сектором та міжнародними організаціями для створення умов для обміну досвідом і ресурсами.

Таким чином, КСВ може стати ефективним інструментом для досягнення сталого розвитку України, покращення репутації українських підприємств на міжнародному рівні та зміцнення

економічної стабільності держави в цілому. Лише на основі соціальної відповідальності українське суспільство зможе досягти реальної демократії, згуртованості, прогресивного людського розвитку, економічної могутності, ефективного державного управління, соціально орієнтованої економіки, тобто створити в Україні соціальну державу.

Бібліографічний список:

1. ISO 26000 Guidance on social responsibility. (w. d.). International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html> (дата звернення: 24.09.2024).
2. Kytsak T., Lopushniak H., Marshavin Yu., Iastremska O. and Nikitin Yu. Modernization of social dialogue as an imperative for developing social responsibility by business organizations in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. Vol. 19(1). P. 487–498.
3. Кицак Т.Г., Маршавін Ю.М., Василенко А.О. Модернізація ринку праці на засадах концепту соціальної відповідальності як базова умова відновлення України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. №7. С. 25–38.
4. Колот А.М., Герасименко О.О. До філософії моральної економіки: концептологія людиноцентричності (I частина). *Демографія та соціальна економіка*. 2022. № 3 (49). С. 65–88.
5. Шиманська О.П., Гдаль І.О. Практичні аспекти реалізації корпоративної соціальної відповідальності (на прикладі вітчизняного банківського сектору). *Innovation and Sustainability*. 2023. № 4. С. 98–107. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/225/214> (дата звернення: 24.09.2024).
6. ПриватБанк – учасник програми «Доступні кредити 5-7-9». URL: <https://privatbank.ua/business/5-7-9> (дата звернення: 24.09.2024).
7. Ощадбанк. Що таке ESG і чому цей термін критично важливий для майбутньої відбудови України? URL: <https://www.oschadbank.ua/news/so-take-esg-i-comu-cej-termin-kriticno-vazlivij-dla-majbutnoi-vidbudovi-ukraini> (дата звернення: 24.09.2024).
8. Райффайзен Банк. Райф підтримує енергонезалежність бізнесу. URL: <https://raiffeisen.ua/news/raif-pidtrimuye-energonezalezhnist-biznesu-2048> (дата звернення: 24.09.2024).
9. EU scales up green subsidies: How you can benefit from new support for clean investments. URL: <https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/b01d19d5/eu-scales-up-green-subsidies-how-you-can-benefit-from-new-support-for-clean-investments> (дата звернення: 24.09.2024).
10. Green Taxation – in support of a more sustainable future. URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/green-taxation-0_en (дата звернення: 24.09.2024).

References:

1. ISO 26000. Kerivnytstvo z sotsial'noi vidpovidal'nosti. (w. d.). [Mizhnarodna orhanizatsiia zi standarty-zatsii]. Available at: <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html> (accessed September 24, 2024).

2. Kytsak T., Lopushniak H., Marshavin Yu., Iastremska O. and Nikitin Yu. (2021) Modernization of social dialogue as an imperative for developing social responsibility by business organizations in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, vol. 19(1), pp. 487–498.
3. Kytsak T. H., Marshavin Yu. M., Vasylenko A. O. (2023) Modernizatsiia rynku pratsi na zasadakh kontseptu sotsial'noi vidpovidal'nosti iak bazova umova vidnovlennia Ukrainy [Modernization of the Labor Market on the Basis of the Concept of Social Responsibility as a Basic Condition for Ukraine's Recovery]. *Problemy suchasnykh transformatsij. Seriia: Ekonomika ta upravlinnia–Problems of modern transformations. Series: economics and management*, vol. 7, pp. 25–38.
4. Kolot A. M., Herasymenko O. O. (2020). Do filosofii moral'noi ekonomiky: kontseptolohiia liudynotsentrychnosti (I chastyna) [To the Philosophy of Moral Economy: Conceptology of Anthropocentrism (Part I)]. *Demohrafiia ta sotsial'na ekonomika – Demography and Social Economy*, vol. 3 (49), pp. 65–88.
5. Shymans'ka O., Hdal' I. (2020) Praktychni aspekty realizatsii korporatyvnoi sotsial'noi vidpovidal'nosti (na prykladi vitchyznianoho bankivs'koho sektoru). [Practical Aspects of the Corporate Social Responsibility Implementation (on the Example of the Domestic Banking Sector)]. *Innovation and Sustainability*, vol. 4, pp. 98–107. Available at: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/225/214> (accessed September 24, 2024).
6. PryvatBank – uchasnyk prohramy pidtrymky maloho biznesu «Dostupni kredyty 5-7-9» [PrivatBank – participant in the «Available loans 5-7-9%» program]. Available at: <https://privatbank.ua/business/5-7-9> (accessed September 24, 2024).
7. Oschadbank. Scho take ESG i chomu tsej termin krytychno vazhlyvyj dlia majbutn'oi vidbudovy Ukrainy? [Oschadbank. What is ESG, and why is this term critically important for Ukraine's future recovery?]. Available at: <https://www.oschadbank.ua/news/so-take-esg-i-comu-cej-termin-kriticno-vazlivij-dla-majbutnoi-vidbudovi-ukraini> (accessed September 24, 2024).
8. Rajffajzen Bank. Rajf pidtrymuie enerhonezalezhnist' biznesu [Rife supports energy independence of business]. Available at: <https://raiffeisen.ua/news/raif-pidtrimuye-energonezalezhnist-biznesu-2048> (accessed September 24, 2024).
9. EU scales up green subsidies: How you can benefit from new support for clean investments. Available at: <https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/b01d19d5/eu-scales-up-green-subsidies-how-you-can-benefit-from-new-support-for-clean-investments> (accessed September 24, 2024)
10. Green Taxation – in support of a more sustainable future. Available at: https://taxation-customs.ec.europa.eu/green-taxation-0_en (accessed September 24, 2024).

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AS A FACTOR OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE STATE

Iryna Verkhovod

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman;

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Anton Nerod

Applicant for the Second Level of Higher Education

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Summary. The article considers the role of corporate social responsibility as a key factor of sustainable development of the state. The current trends in the implementation of corporate social responsibility in the banking sector of Ukraine are analyzed. The impact of CSR on social stability, economic transparency and environmental responsibility is studied. The obstacles and challenges to the implementation of CSR in the state and business structures of Ukraine are identified. For Ukraine, the integration of CSR principles is becoming a prerequisite for further economic development and post-war reconstruction. The analysis has shown that the process of CSR implementation in Ukraine faces a number of obstacles, such as the lack of a clear regulatory framework, insufficient government support and low awareness of the benefits of CSR among company managers. There is a lack of incentives that would encourage companies to invest in environmental and social projects. Recommendations are made to improve the implementation of corporate social responsibility as a strategy for achieving sustainable development of the state. It is recommended to develop mandatory legislative norms for CSR reporting, introduce tax incentives and grant programs to support environmental initiatives, and raise awareness among company and banking executives through educational programs; develop partnerships between the state, the private sector, and international organizations to create conditions for the exchange of experience and resources.

To fully integrate corporate social responsibility into the practical activities of domestic enterprises and institutions, it is necessary to develop clear mechanisms of motivation and regulation by the state. Corporate social responsibility can become an effective tool for achieving sustainable development of Ukraine, improving the reputation of Ukrainian enterprises and institutions at the international level and strengthening the economic stability of the country as a whole. On the basis of social responsibility, Ukrainian society will be able to achieve real democracy, cohesion, progressive human development, economic power, effective public administration, and a socially oriented economy.

Keywords: corporate social responsibility, sustainable development, banking sector, business strategies.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2024